

af Danmarks bedste slægter: Barfod, Birkedal og la Cour (til Skærsø), dybt bundet til den nationale, nordiske og kristeligt-grundtvigske vækkelse i forrige århundrede står han som et modsigelses tegn i socialismens og åndsradikalismens tid, han repræsenterer ikke blot det Danmark, som var, han legemliggør det endnu i sin person og sin kamp.

Erindringsbogens første bind går fra 1883 til 1902; den er på samme tid blufærdig og åbenhjertig, skildrer forældrenes og mor-forældrenes hjem i Lyngby og København på grundlag af stærkt personlige breve, som citeres i fyldige uddrag, og på grundlag af ikke mindre personligt farvede erindringsindtryk. Evnen til at gøre en fortælling levende og til at få den til at gribe læseren, enten han nu synes om den eller ej, er i behold i denne bog så fuldt som i nogen tidligere. Man kan finde den overdreven, men man kan ikke komme uden om den. Der er noget betagende ved de personligheder, som altid, i hver linie de skriver, giver sig selv.

Samtidig får læseren en milieu-beskrivelse: tidens landbrugsfaglige og landbrugspolitiske begivenheder og problemer rulles op omkring faderen som midtpunkt; det grundtvigske islæt og den stærke grebthed af alt, som angår Danmarks historie og det danske folks lykke, synes mest at samle sig om indflydelsen fra den birkedal-barfodske familie; det sønderjyske går som et mønster af både smerte og kildevæld til håb og livsmod gennem bogen, skoleerindringerne fra Birkerød står på højde med de bedste skildringer, vi ejer af dansk skole-tilværelse, og person-galleriet, både den nære slægt og den fjernere omgivelse, er skildret med en uforlignelig evne til at karakterisere. Det er en meget betydelig erindringsbog. I vore dage skriver man ellers ikke erindringer, det gjorde man i personlighedernes århundrede, og la Cour er sig til finger-spidserne bevidst som ætling af personlighedernes tidsalder. Man — det gælder ialtfald mig — kan være uenig med ham i adskilligt og jævnlige bliver ikke så lidt irriteret på både manden og bogen, men jeg må bekende, at jeg har overgivet mig. Det er også denne gang lykkedes la Cour at fange en af dem, der ellers nok kunne have lyst til at sige ham imod. Det ægte fornægter sig aldrig.

P. G. Lindhardt.

I. P. Mindebogen, redigeret af Frede Nielsen, A. J. Bech og Kai Edvard Larsen. 158 s. (Dy-Po Bogforlag, 1953).

I. P. Nielsen (1873—1952) var født på Sjælland, men var inden sin død blevet sønderjyde; han var i sin ungdom revolutionær marxist og blev på sine ældre dage en af den danske kongefamilies mest hengivne støtter; han begyndte sit politiske liv som en skarp klassekampstilhænger, og han har nu fået et mindeskrift, hvis redaktion er sammensat af en fhv. socialdemokratisk minister, en medarbejder ved Nationaltidende og en venstredaktør. Hans historiske indsats var at lempe overgangen for de sønderjyske arbejdere fra det tyske socialdemokrati til det danske, og han har derved øvet en betydningsfuld national gerning. Der er før kommet en bog om ham, Thormod Jørgensen: Folketingsmand I. P. Nielsen og Sønderjylland (1939), og nu har hans venner ristet ham runer.

Hovedbidraget er af fhv. trafikminister Frede Nielsen, der for tiden indtil 1895 har kunnet bruge I. P. Niensens optegnelser; længere går de desværre ikke. De andre bidrag er at opfatte som elskværdige varianter over temaet »den uslebne diamant«, som I. P. Nielsen blandt andet blev kaldt.

I en »vennebog«, som den foreliggende, vil man naturligt samle sig om de

gode minder, og de har unægtelig deres store historiske værdi. Som politisk skikkelse kommer I. P. Nielsen dog derved ikke helt til sin ret; men for den, der engang vil skrive om ham på godt og ondt, er de lyse sider at finde her.

Troels Fink.

Beretning til Folketinget afgivet af den .... 1950 nedsatte kommission. XIV. De tyske mindretal under besættelsen. 199 s. Bilag til samme, bind 1—2. 1055 s. (Schultz, 1953).

Det mærkes hurtigt, at den parlamentariske kommissions sidste beretning er tilvejebragt ved en faghistorikers — landsarkivar Johan Hvidtfeldts — bistand. Den erfarne arkivmands fortrolighed med editionsprincipper og med behandling af dokumenter i det hele taget kommer tydeligt til udtryk i udvalg, noteapparat og i stoffets tilrettelægning; blot en ting som fortegnelsen over de tyske institutioner og de biografiske oplysninger om rigstyske og folketyske personer viser historikerens sans for det nødvendige, man kunne have ønsket tilsvarende hjælpemidler i kommissionens tidligere beretninger.

Beretningens forfatter er også Johan Hvidtfeldt. Dens formål er på grundlag af dokumenterne at konstatere, hvad der skete inden for det tyske mindretal under besættelsen, derimod ikke at forklare, hvorfor det skete. En sådan beretning bliver let tør og skematisk, men det er undgået her. Stilen er levende, uden at dens neutrale karakter går tabt, i det hele er det fængslende læsning. De afstukne rammer har dog forbudt, at det er mindretallets historie, der er skrevet: en del årsagssammenhænge kan man nok selv klarlægge, men meget trænger dog til en nøjere bearbejdelse, ligesom man jo må savne danske myndigheders og danske politikeres forholdsregler over for de tysksindedes politik; en del om dette vil man imidlertid kunne finde i A. Svenssons »Dansk samråd. Et bidrag til sønderjysk historie før og under den tyske besættelse« (Sønderjyske årbøger 1951).

Begivenhederne, som beretningen og dokumenterne fortæller om, vil være kendt fra dagspressens omtale af udgaven, og de skal derfor ikke fremdrages her, hvor hensigten er at henlede den historisk interesseredes opmærksomhed på, at den parlamentariske kommissions sidste beretning indtager en særstilling ved dens udformning og ved at være et arbejde, der for en stor del kan stå alene. Man kunne ønske, at kommissionen allerede på et tidligere tidspunkt havde søgt historikernes bistand ved arbejdets tilrettelægning. Det kunne da også være, at man i visse retninger til gavn for overskueligheden havde forladt den slaviske hof- og statskalenderdisposition, nu er det blot at håbe, at man, da det store arbejde er gjort og de mange penge ofret, vil øge de mange binds anvendelighed fremover ved udgivelse af et godt registerbind.

Vagn Dybdahl.

D. Yde-Andersen: Bornholmere og andre gamle Ure. 91 s. + 60 ill. (Borgens Forlag 1953).

Hvis man hidtil har ønsket oplysninger om de danske ures historie, har man været henvist til Bering Liisbergs gamle bog fra 1908 om »Urmagere og Ure i Danmark«, men den havde iøjnefaldende mangler, og man kan derfor med sandhed bruge det forslidte udtryk, at D. Yde-Andersen ved sin nye afhandling har afhjulpet et savn. Udmærkede illustrationer og udførlige lister over hoved-